

SINGELPARK Nieuwe Meelfabriektuin

Een tuin om (in) te zoenen

Een publieke ruimte, gewijd aan de luiheid - dat is de nieuwe Meelfabriektuin in het Singelpark in Leiden. De vaste planten, kruiden en grassen van de wereldberoemde tuinontwerper Piet Oudolf moeten bezoekers in elk seizoen verleiden tot mijmeren, de rust te omarmen en elkaar te zoenen. Maar hoezeer de tuin de bezoekers ook verleidt - niet alles kan en niet alles mag. Luiheid is prima, maar hangen - nee, dat niet.

Wilfred Simons
mediahuis.nl

Leiden ■ In 2018 deed landschapsschitect Peter Veenstra mee aan een ontwerpwedstrijd voor een park op het terrein van Rock Werchter, het grootste muziekfestival in België. De directeur van het Rotterdamse LOLA Landscape Architects opperde het idee van een 'Tuin der lusten', een plek die gewijd zou zijn aan verborgen verleidingen. Het leek hem een zeer geschikt thema voor een festivalterrein.

LOLA Landscape Architects won de aanbesteding niet. Het Antwerpse bureau Cluster Landschap en Stedenbouw mocht het park aanleggen. Toch bleef Veenstra bezig met het idee van tuinen die verleiden, die spannend zijn omdat ze de gebruikers meezuigen in een niemandsland van wat nog net wel en net niet meer mag. „Ik houd niet van perfecte tuinen, waar alles precies op zijn plek staat. Ik wil dat ze iets tegendraads hebben, iets dwars, iets dat niet helemaal klopt, omdat ik ervan overtuigd ben dat de gebruikers zich juist die tuinen toe-eigenen”

De exercitie voor Werchter leidde dus tot niets, maar Veenstra hield er wel een idee aan over dat hij toepaste in de gloednieuwe Meelfabriektuin: een parkje, gewijd aan de luiheid. Daarvan getuigen grote keramische zitelementen, die een associatie oproepen met immense kiezen. Met hun afgeronde hoeken zijn ze bedoeld om op of tegen te zitten en zelfs om op te liggen, met armen en benen wijd. „We laten ze maken in ons eigen atelier in Rotterdam.” Hun vorm staat vast, hun kleur nog niet. Veenstra heeft nog even tijd om over daarover na te denken. In april moet de tuin klaar zijn.

Beplantingsplan
Het was projectontwikkelaar Ab van der Wiel die het voorstel deed om Piet Oudolf te vragen mee te denken over een tuin op het dak van een nieuwe parkeergarage aan de Oosterkerkstraat. LOLA Landscapes maakte het ontwerp voor de tuin, die 40 x 60 meter meet. Piet Oudolf en zijn vrouw Anja bedachten het beplantingsplan en leverden de planten, hoveniersbedrijf Hoek uit Voorhout zorgt voor de uitvoering.

Dat Van der Wiel bij de 79-jarige tuinarchitect uit Hummelo uitkwam, verbaast Veenstra niets. Oudolf heeft een enorme naam opgebouwd met zijn ogenschijnlijk natuurlijke gras- en kruidenlandschappen. Een appartement in het Riffellokaal, een oude fabriekshal die uitkijkt op het park, kost 650.000 euro. Een woning in de

„Dit is het idee waarmee het begon”,

naastgelegen Singeltoren wisselde in augustus vorig jaar zelfs voor 740.000 euro van eigenaar. Veenstra vindt het dan wel logisch dat Van der Wiel zijn klanten iets bijzonders wil bieden. „Vergeet niet: de Meelfabriektuin is privéterrein. De bewoners betalen ervoor. Het is in feite heel genereus dat zij hun tuin openstellen voor de Leidenaars.”

De ligging van de Meelfabriek in het Singelpark gaf de herontwikkelaars hoofdbreken. De plannen die 'starchitect' Peter Zumthor (79) vanaf 2001 voor de Meelfabriek had gemaakt, gingen nog uit van een gesloten gebied. Diens opvolger in 2015, Bart Akkerhuis, omarmde het idee van het Singelpark wel meteen, weet Veenstra. „Het Singelpark maakt van de Meelfabriek een publieke, stedelijke plek. Er zijn altijd voorbijgangers. Het is daarom levendig.”

Die levendigheid wordt nog eens vergroot doordat Akkerhuis in de Meelfabriek ook ruimte heeft ingetekend voor winkels, kantoren, een hotel, horeca, ateliers en galeries. Hij wil die zoveel mogelijk concentreren rondom een Meelfabriekplein dat direct te bereiken is vanaf de hoofdingang aan de Oosterkerkstraat. Deze 'plaza' moet bruisend en dynamisch zijn, toeristen en bewoners moeten hier altijd iets kunnen zien of doen.

Het Meelfabriekpark is in die

zegt Peter Veenstra. De Meelfabriektuin als een Tuin der Lusten, waar bezoekers kunnen ontspannen.

ARTISTS IMPRESSIONS LOLA LANDSCAPE ARCHITECTS

Hortus geeft Sterrewachtuin mediterrane beplanting

Leiden ■ De Hortus botanicus gaat het tuindeel bij de Sterrewacht in Leiden herinrichten met mediterrane beplanting.

Hoofd kassen Rogier van Vugt schrijft in het jaarlijks glossy magazine voor de stichting Vrienden van de Hortus dat 'tuinieren echt anders moet' in tijden van klimaatverandering. De niet vrij toegankelijke Sterrewachtuin is ge-

oriënteerd op het zuiden en het kan er daardoor in de zomer flink warm worden. Van Vugt vindt het niet langer verantwoord om 'duizenden liters drinkwater' te verspillen aan een klassieke 'Engelse' tuin.

Een mediterrane tuin, die bestand is tegen zomerse droogte en - incidenteel - ook tegen koude, droge winters of natte zomers, kan wel. „Qua uiterlijk past zo'n

tuin bij het gebouw, en een mediterrane sfeer met olijfbomen, vijgen, granaatappels en cipressen zorgt voor een fijne omgeving rond het terras en de steiger met de vlinder.”

Voor de citrussoorten en kruiden gaan de bezoekers 'een ware geurbeleving' bezorgen, verwacht Van Vugt.

De Sterrewachtuin is wel een onderdeel van het Singelpark,

maar bezoekers kunnen er alleen komen via de hoofdingang van de Hortus botanicus.

Van Vugt hoopt dat 'bezoekers, tuinontwerpers en hoveniers zich hier verwonderen en laten inspireren om zelf een vergelijkbare tuin aan te leggen'. „Want de tijd van het gazon en hortensia's op plaatsen waar ze zonder intensieve verzorging niet kunnen overleven, is nu echt wel voorbij.”

visie de exacte tegenhanger van dat plein. Hier heersen rust en stilte, hier kunnen bezoekers bijkomen, mijmeren, mediteren of gewoon alle drukte en spanning van zich af laten glijden. De wolkige pluimenweelde van Oudolfs grassen moeten die loomheid aanmoedigen. Er moet jaar rond iets interessants te zien zijn: bloemen, pluimen, zaad- dozen, grillige takken, ruwe bast.

Veenstra heeft er niets op tegen als de bezoekers een biertje drinken op die keramische zitelementen of op de witte betonnen lijst die de beplanting omzoomt. Hij citeert de Amsterdamse planoloog Arnold Reijndorp: „In een echte stad zoeken mensen elkaar in de openbare ruimte.”

Maar niet alles kan en niet alles mag in het Meelfabriekpark. Het is en blijft privégebied. Luiheid, prima, maar een hangplek - nee.

Het park wordt niet afsluitbaar gemaakt, maar om excessen te voorkomen en de bewoners nachtrust te gunnen, komt er wel een 'lichte vorm van beheer'.

LOLA landschapsschitecten is sinds 2014 bij de ontwikkeling van het Singelpark betrokken. Veenstra beschouwt het park 'als een Alice in Wonderland, waar je van de ene ervaring in de andere duikelt'. Er is in zijn optiek niet één Singelpark,

het is een caleidoscoop van tuinkamers. Hij had - en heeft nog steeds - een beeld voor zich van publieke weelde, een park dat zo net rijk en verrassend is als de Hortus botanicus. „Dat komt er wat mij betreft nog niet helemaal uit.”

Publieke weelde

Veenstra is een aanhanger van de gedachte dat het verkleinen van onze ecologische voetafdruk en het terugdringen van particuliere consumptie de samenleving niet ongelukkig hoeft te maken. Hij gelooft in het idee van 'private armoede, publieke weelde'. „Als we ieder voor onszelf een marmeren

badkamer willen hebben, tja - dan doen we een te groot beroep op de beschikbare grondstoffen”, zegt hij. „Maar een park met marmeren paden en pleinen, waar iedereen vrij gebruik van kan maken, dat kan wel.”

Veenstra voelt zich om die reden verwant aan Piet Oudolf, die volgens hem eenzelfde ontwikkeling heeft doorgemaakt. „Brillante tuinontwerpers zijn er genoeg, maar zij werken voor miljonairs die hun tuinen nooit openstellen. Ze blijven daarom onbekend, want zij publiceren hun werk nooit. Zo is Oudolf ook begonnen, maar hij heeft een beweging gemaakt van-

uit het particuliere naar het publieke domein.”

Bij die 'beweging' heeft hij echter nooit concessies gedaan aan zijn stijl van ontwerpen. „Oudolf wordt vaak aangevallen op zijn luxe ontwerpen”, zegt Veenstra, „maar iedereen kan nu genieten van zijn tuinen, terwijl voorheen alleen een handjevol miljonairs dat kon.”

Overheden die de openbare ruimte sober en doelmatig willen inrichten, noemt Veenstra 'kortzichtig'. Luxe is veel duurzamer. „De tuin van Oudolf ligt er voor eeuwig”, zegt hij. „Of toch tenminste voor honderd jaar.”

Boek

Uitgeverij HL Books uit Gorredijk publiceert eind maart de biografie 'Piet Oudolf aan het werk' van

Cassian Schmidt en Noel Kingsbury. Oudolf wordt beschouwd als een van de bekendste tuin- en landschapontwerpers ter wereld. Hij dankt zijn roem aan zijn rol als pionier van de toonaangevende tuintrend 'The Perennial Movement', die (vaste) planten en grassen in hun natuurlijke leefomgeving als uitgangspunt neemt. Wereldroem verwierf Oudolf in 2009 met zijn ontwerp voor de 'High Line', een buiten gebruik gestelde spoorlijn in Manhattan. Daarna volgden projecten in de VS, Engeland, Duitsland en nu dus in het Singelpark in Leiden. Museum Voorlinden in Wassenaar heeft ook een tuin van Oudolf.

De Meelfabriektuin moet in elk seizoen iets interessants te bieden hebben.

De tuin krijgt een verbinding met een

naastgelegen Meelfabriekplein.

Zitelementen (deze is erin gefotostopt) moeten luiheid mogelijk maken.

Tuinarchitect Piet Oudolf in Museum Voorlinden.

FOTO ANP / PHIL NIJHUIS